

Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi

KONAK İLÇESİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGISININ ARAŞTIRILMASI

Mayıs, 2024

ÖNSÖZ

Bu araştırma; Konak İlçesinde görev yapan okul öncesi, sınıf, branş ve özel eğitim öğretmenlerinin çok kültürlük yeterlik algılarının belirlenmesi amacıyla Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü tarafından yürütülmüştür. Bu araştırma ile Konak ilçesinde görev yapan öğretmenlerin çokkültürlü eğitim üzerine geliştirdikleri algı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Yaptığımız araştırma; çalışma bölgemiz olan Konak ilçesindeki resmi ve özel okullara duyurulması konusunda bilgi akışının resmi yazılar sayesinde hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesiyle ve idareciler tarafından öğretmenlere duyurulması sonucunda tamamlanmıştır.

Araştırma için “Çokkültürlü Yeterlik Algısı Ölçeği”nin kullanılmasına izin veren Ege Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü Öğretim Görevlisi Sayın Prof. Dr. D. Yelda KAĞNICI’ya, araştırmanın yapılması için gereken resmi izin ve onayların alınmasını sağlayan Konak İlçe Milli Eğitim Müdürü Sayın Serdal ŞİMŞEK’e, araştırmamıza katılan ve ölçeği özenle yanıtlayan değerli öğretmenlere araştırma sürecinin başından sonuna kadar planlanmasında, yürütülmesinde ve yazımında çalışan Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı Şerife Nur BIYIKLI, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölüm Başkanı Özlem Pamir YURTSEVEN, psikolojik danışmanlar; Fatih ARICA, Ayşegül YALÇINKAYA, Ayşegül DOĞRU ve Ela GENÇ’e teşekkürler.

Aytaç ÇAPKIN

Konak Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürü

ÖZ

Çokkültürlük; genel anlamı ile bir toplumda birlikte yaşayan kültürler olarak tanımlanır. Farklı kültürlerle ait insanların bir arada yaşaması ile ortaya çıkan bir durum olmakla birlikte günümüzde bilim insanlarının yaptığı araştırmalar ışığında çokkültürlük kavramı genişletilmiş ve içinde; etnik köken, dil, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, sosyal sınıf dinsel yönelim ve engelli olma durumlarını da kapsayan bir şekilde düzenlenmiştir. (Kağnıcı, 2019 Ülkemizin çokkültürlü yapısı incelendiğinde, kültürlerin birbirinden etkilendiği, birinin varlığının diğerine dayandığı fakat birbirine karışmayan, birbirinden farklı kültürlerin olduğu bir toplum yapısına sahip olduğumuz söylenebilir (Özensel, 2013). Bu bağlamda çokkültürlü eğitim ve öğretmen yeterlilikleri incelenmesi gereken konulardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

Bu araştırma, Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin hizmet bölgesi olan, Konak ilçesindeki resmi ve özel okullarında görev yapan öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Konak ilçesindeki resmi ve özel okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 589 öğretmenden oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmanın yapısına uygun olarak nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan ölçek tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri; Ege Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Yelda Kağnıcı ve Prof. Dr. Alper Başbay tarafından geliştirilen “Çokkültürlü Yeterlik Algısı Ölçeği” aracılığıyla toplanmış ve analizler, SPSS programı ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda; Öğretmenlerin çalıştıkları kademelerine göre ölçeğin alt boyutları olan farkındalık ve bilgi boyutunda bir farklılık bulunmazken, beceri boyutunda okul öncesi kademesinin lehine bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algıları branşa göre incelendiğinde, yine beceri boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre kendilerini daha yeterli algıladıkları sonucu bulunmuştur. Öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algıları medeni duruma göre incelendiğinde, beceri ve farkındalık boyutunda bekar öğretmenlerin, evli öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul türü söz konusu olduğunda ise özel okulda çalışan öğretmenlerin beceri ve farkındalık boyutunda resmi okullarda çalışan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli algıladıkları bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çok Kültürlülük, Çokkültürlü Eğitim, Yeterlik Algısı, Öğretmen

İçindekiler

Önsöz	İ
Öz	İİ
Tablo Listesi	İV
Giriş	1
Kavramsal Çerçeve.....	1
Çokkültürlü Eğitim İle İlgili Araştırmalar	5
Araştırma Yöntem Ve Teknikleri.....	10
YÖNTEM.....	10
EVREN VE ÖRNEKLEM.....	10
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	11
Bulgular	12
ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGILARI ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINA AİT VERİLERİN İNCELENMESİ.....	12
ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGILARI ÖLÇEĞİ FARKINDALIK BOYUTUNA AİT VERİLERİN İNCELENMESİ.....	12
ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGILARI ÖLÇEĞİ BECERİ BOYUTUNA AİT VERİLER.....	13
ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGILARI ÖLÇEĞİ BİLGİ BOYUTUNA AİT VERİLER.....	15
ÖĞRETMENLERİN ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGILARININ ÖLÇEK BOYUTUNDA İNCELENMESİ	15
ÖĞRETMENLERİN ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİK ALGILARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	16
Sonuç, Tartışma, Öneriler	19
Kaynakça	22

Tablo Listesi

Tablo1.....	11
Katılımcı bilgileri	11
Tablo2.....	13
Farkındalık boyutu ve alt maddelerine ait katılım düzeyleri ve ortalama	13
Tablo3.....	14
Beceri boyutu ve alt maddelerine ait katılım düzeyleri ve ortalama	14
Tablo4.....	15
Bilgi boyutu ve alt maddelerine ait katılım düzeyleri ve ortalama	15
Tablo 5.....	16
Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği toplam sonuç ve alt boyutlarına ait genel veriler	16
Tablo 6.....	17
Çokkültürlü yeterlik algısı alt ölçek değerlendirmesi ile medeni durum arasındaki ilişki (t test)	17
Tablo 7.....	17
Çokkültürlü yeterlik algısı alt ölçek değerlendirmesi ile okul türü arasındaki ilişki (t test)	17
Tablo 8.....	18
Beceri alt ölçek değerlendirmesi ile çalışılan kademe arasındaki ilişki (Anova test).....	18

GİRİŞ

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çokkültürlük: Çokkültürlük, genel anlamı ile bir toplumda birlikte yaşayan kültürler olarak tanımlanır. Ancak; son yıllarda bilim insanlarının yaptığı araştırmalar ışığında çokkültürlük kavramı genişletilmiş ve içinde; etnik köken, dil, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, sosyal sınıf, dinsel yönelim ve engelli olma durumlarını da kapsayan bir şekilde düzenlenmiştir. (Kağnıcı, 2019)

Çok kültürlük; yaşadığımız çağda, homojen değil heterojen yapıya sahip bir toplumu ve temelde çeşitliliğin hâkim olduğu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar heterojen bir yapıya sahip olsa da içinde otorite, siyasal bütünlüğün olduğu toplumsal yaşam pratiklerini barındırmaktadır. Çok kültürlü bu yapıda bir yandan kültürel farklılığa doğru bir anlam yüklenirken, bir yandan da derin bir köke bağlanıp bir ve bütün olabilme anlamları vücut bulur (Say, 2017)

Çokkültürlük kavramı ilk kez 1960'lı yıllarda yapıları gereği çok uluslu kültürle yaşayan Amerika ve Kanada'da ortaya çıkmış bir kavramdır. Günümüzde tüm dünyaya yayılmış olan çokkültürlük; en anlaşılabilir ifade ile kültürel anlamda çoğulculuk ve çeşitliliktir. Çokkültürlüğün amacı; farklı kültürel kimliklere sahip toplulukların aynı toplum içinde kendi varlıklarının kabul edilmesi, her iki topluluğun birbirleri ile olan ilişkilerinde çatışmaya meydan vermemesi ve temeline eşitlik ve barış kavramlarını koyan politik düzenlemelerin hayata geçirilmesidir. Çokkültürlük, doğasındaki farklılıkların kabul edildiği ve hiçbirinin bir diğerine hâkim olmasına izin verilmeyen bir yaşam şeklidir. (Ensaroğlu, 2001)

Çokkültürlük kavramı, yapısı itibariyle politik bir bakış açısını da gerektirmektedir. Çokkültürlülük ile ilgili farklı politik görüşler ise farklı düşünceleri savunmaktadır. Bu konuda iki zıt görüş birbiri ile tartışmaktadır. Bir grup, çokkültürlüğün toplumsal anlamda bir zenginlik yarattığını düşünürken, diğer grup ülkelerin üniter yapısını bozan ve bölmeye çalışan bir tuzak olduğunu savunmaktadır. (Kağnıcı, 2019) Bu durumda dünya üzerindeki ülkelerin çokkültürlüğe yönelik yaptıkları uygulamaları devlet politikasına göre değişkenlik göstermektedir.

Kanada günümüzde çokkültürlüğü, benimsemiş ve devlet politikası olarak en iyi şekilde uygulayan ülkedir. Kanada, Kanada Yurttaşı” olmanın dışında herhangi bir kimlik tanımlı yapmaksızın “sosyal yurttaşlığı” ön planda tutmaktadır. Çokkültürlüğün özel ve önemli bir kavram olma özelliğini sosyal yurttaşlıktan aldığı açık bir şekilde söylenebilir. Bu düşüncenin gereklerinin yer aldığı en büyük belge ise Kanada'nın yurttaşlık formudur. Bu formda Kanada

için önemli değerler altı çizilerek belirtilmiştir. Buna göre; 1. Eşitlik ve adalet inancı 2. Diyalog ve Danışma inancı 3. Hoşgörü ve uzlaşma 4. Çeşitliliğin desteklenmesi 5. Cömertlik ve Şefkat 6. Doğal çevreye tutkun olmak 7. Barış, özgürlüğe dayalı ve şiddete dayanmayan değişim (Kymlicka, 1998).

Farklı kültürlerin bir arada yaşaması ile “*kültürlenme*” dediğimiz kavram ortaya çıkmaktadır. Kişinin kendi yetiştiği kültürün dışında farklı bir kültürle temas etmesiyle oluşan etkileşim, beraberinde yeni bir kültürün ortaya çıkmasına neden olur. Kültürlenme, özellikle farklı kültürlerle yetişmiş kişilerin bir araya gelmeleri veya göçle gerçekleşen etkileşim yoluyla ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte kültürlerarası geçişler her zaman kolay olmamaktadır. Çokkültürlü yaşama aşına olmakla, bu özelliği benimseme ve bir yaşam kültürü haline getirme birbirinden farklı kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çokkültürlülüğe Türkiye açısından bakıldığında ise kültürlerin birbirinden etkilendiği, birinin varlığının diğerine dayandığı fakat birbirine karışmayan ve birbirinden farklı kültürlere sahip bir toplum yapısına sahip olduğu söylenebilir. Bu durum “*halat kültür*” şeklinde tanımlanabilir. Bu adlandırmanın nedeni ise tıpkı bir halat gibi tek tek bir arada karışmadan ama birbirine sarılmış durumda olunmasından ötürüdür (Özensel, 2013). Bu gelişimle birlikte ortaya çıkan çokkültürlü duyarlılık ise farklı ırk ve etnik kökenleri olan insanların geçmişleriyle ilgili bilgi sahibi olma, saygı gösterme ve karşılıklı etkileşim kurmanın yanında onlara yönelik haksız uygulamaları fark ederek ve bu uygulamalara karşı durmayı da içermektedir. (Saraç, Ogelman, 2023)

Çokkültürlü Eğitim: Eğitim, kişinin kültürlenme sürecinin planlı bir şekilde yürütülmesi ile gerçekleşir. Öğrenciler içinde buldukları kültürün kalıplarına göre şekillenirler. Eğitim, farklı kültürden gelen öğrencilerin içinde buldukları yeni kültürün dil, tarih ve değerlerine uyum sağlamalarını kolaylaştıran bir rol üstlenir. (Akt. Özdoğru, vd, 2021)

Çokkültürlü eğitimde öğretmen, farklı kültürlerden gelen çocuklara kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamları oluşturmakla sorumludur. Bu amaçla oluşturulacak sınıfların kültüre karşı duyarlı sınıflar olması gereklidir. Kültüre karşı duyarlı sınıfı oluşturmada öğretmenin olumlu tutum sergilemesi tek başına yeterli değildir. Öğretmenin konuya ilişkin bilgi sahibi olması da büyük önem taşır. Konu ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almanın daha yüksek algıya sahip olmayı beraberinde getirdiği bilinmektedir. (Soylu, Kaysılı, 2021; Alemu, 2017)

Muniz;(2020) kültüre duyarlı bir öğretmenin belli başlı yeterliklere sahip olması gerektiğini belirtirken, bu yeterlik alanlarını sekiz ana başlık altında toplamıştır. Birbirleri ile yakın bağlantılı olan bu yeterlikler, alan yazındaki birikmiş araştırma ve çalışmaların ortaya koyduğu ortak beceri ve bilgileri içermektedir. Bu yeterlik alanları, okul öncesi dönemden

yetişkin eğitimine kadar herhangi bir sınıf seviyesi ve bir konu alanında öğretmenin etkili bir kültüre duyarlı öğrenme ortamı oluşturabilmesini sağlamaktadır. Bu alanlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 1. Kültüre Duyarlı Eğitim İçin 8 Öğretmen Yeterliliği (Muniz, 2020)

Kendi kültürü ve kültürünün etkileri hakkında düşünür: Öğretmenin içine doğduğu kültürün, kendi dünya algısı ve değer yargılarına olan etkisi üzerinde düşünmesi oldukça önemlidir. Öğretmenin geçmişinden bugüne getirdiği bu kültürel altyapının, çocukları algılayışına ve öğretim uygulamalarına olan yansımalarını fark edebilmesi önemlidir. Bu farkındalığın olmadığı yerde ise öğretmenler kendi kültürel değerlerini bir norm olarak kabul edip tek kültürlü bir eğitim tarzını benimseyeceklerdir. (Muniz, 2020)

Eğitim sistemindeki ön yargıları fark eder ve düzeltir: Farklı kültürden gelen çocuklar hakim olan kültürde eğitim alma süreçlerinde yaşadıkları çatışmalar nedeniyle akademik başarısızlık, okul terki gibi durumlar yaşayabilmektedir. Çok kültüre duyarlı öğretmen ise önyargılara dayalı bu sorunları fark ederek okul idaresi ile birlikte farklı seçenekler üretmek için çözüm yolları bulur. (Muniz, 2020)

Öğretim programını ve yöntemleri belirlerken çocukların kültürlerinden faydalanır: Çokkültürlü öğretmen, öğretim yöntem ve teknikleri açısından zengin bir repertuara sahip olmalıdır. Öğrencilerin sınıfa getirdiği kültürel davranış kalıplarını gözlemleyerek onların

yeterlilik ve becerilerini öğrenmelidir. Çocuklara, bilgiyi geçmişten ve kendi kültüründen aldıkları ile inşa edebilmeleri için fırsat sağlamalıdır. Öğretmenin öğrencilerin söylediklerine değer vermesi, akran iletişimine izin veren küçük grup çalışmaları yapması ve çocukların kendi kültürüne ait olan materyalleri öğretim sırasında kullanması, ev deneyimlerinin sınıfa yansıtılması okula uyumunu güçlendiren ve çokkültürlü sınıf ortamı yaratan yöntemler arasında sayılabilir. (Muniz, 2020)

Gerçek dünya konularını sınıfa taşır: Eğitimin temel amaçlarından biri, çocukları gerçek hayata hazırlamaktır. Bu nedenle onlara yeni ufuk açacak çalışmalar, projeler ve değişik etkinliklerle dış dünya ile bağlantı kurabilecekleri bilgileri vermek önemlidir. Böylelikle güncel olayların ve gerçek yaşam problemlerinin sınıfa taşınarak çözüm yolları üretilmesi, yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatlarının yaratılması öğrenmenin kalıcı olması adına çok önemlidir. (Muniz, 2020)

Tüm öğrencilere ilişkin yüksek beklentilere sahip olur: Öğretmenin öğrenciye yönelik beklentilerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi bilinmektedir. Çokkültürlü sınıflarda öğretmenin farklı kültürel yapıya sahip çocuklara yönelik düşük beklenti içerisinde olması bu öğrencilerin okul başarısını ve tutumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu konu özellikle çokkültürlü yeteneğe sahip öğretmenin dikkat etmesi gereken bir durumdur. (Muniz, 2020)

Çocuklar arasındaki farklılıklara saygı duyulmasını sağlar: Çokkültürlü eğitim ortamı; farklı dil, kültür, ırk, etnik yapı ve yeteneklerin içinde bulunduğu bir sınıf ortamıdır. Tüm öğrencilerin kendilerine adil davranıldığını hissetmeye ihtiyaçları vardır. Bu konuda öğretmenin rol modeli olarak farklılıklara saygı duyduğunu göstermesi ve her bir öğrenciye kendisini ifade etmesi için fırsat vermesi önemlidir. Ayrıca akran etkileşiminin de bu saygı çerçevesinde şekillenmesine rehberlik etmelidir. (Muniz,2020)

Ailelerle ve yerel toplumla iş birliği yapar: Çokkültürlü eğitim anlayışına sahip bir öğretmen, çocukları en iyi tanımanın yolunun ailelerden geçtiğinin bilincindedir. Bu doğrultuda aile ile kurulacak güçlü bir ilişki, çocuğun öğrenme ortamına katkı sağlayacaktır. (Muniz, 2020)

İletişim kurarken dilsel ve kültürel duyarlılıkla hareket eder: Çokkültürlü eğitim anlayışına sahip öğretmen, sınıfındaki dilsel ve kültürel farklılıklara duyarlı bir şekilde hareket etmelidir. Bu amaçla gerek sözel ifadelerinde gerekse beden dili, mimik ve jestlerinde farklı anlamlara gelebilecek ifadelerle karşı dikkatli olmalıdır. Bu duyarlılıkla kurulan bağ öğrencinin başarısında çok büyük rol oynar. (Muniz, 2020)

Çokkültürlü eğitim, bir reform hareketi olarak da tanımlanır ve kurumların içinde bulunduğu kültür, sosyallik, dil, ırk ve din gibi unsurlara göre çeşitlilik içerir. Yapısal ve temel bileşenlerin dahil edilmesiyle de yeni bir bakış açısı geliştirmeyi gerektirir. (Gay, 2002)

Çokkültürlü Eğitim ile İlgili Araştırmalar

Öğretmenlerin çokkültürlük yeterlik algıları üzerine alan yazınında yapılan araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır ve yürüttüğümüz araştırmanın verileri yapılan diğer araştırmalarla birlikte değerlendirilmelidir. Aşağıda bu alanda yapılan araştırmalardan örnekler sunulmuştur.

Doğan, vd. (2023) yaptıkları araştırmada, katılımcıların tümünün orta düzeyde çokkültürlü algıya sahip olduklarını; bununla beraber kadınların erkeklere göre, yüksek lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre ve 16 yıl ve üzeri çalışma hayatı olan öğretmenlerin yeni başlayan öğretmenlere göre daha yeterli çokkültürlü algılarının olduğu saptamışlardır. Benzer şekilde yapılan başka bir araştırmada da öğretmenlerin çokkültürlü algılarının orta düzeyde olduğu ve öğrenciye yönelik tutumlarıyla çokkültürlü algıları arasında olumlu bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. (Akman,2019)

Sınıf öğretmenlerinin çokkültürlük algısının yüksek olarak tespit edildiği bir araştırmada ise kıdem arttıkça farkındalığın azaldığı ve esneklik karakter özelliği arttıkça beceri ve farkındalıklarının arttığı saptanmıştır. (Ünal & Kınır, 2022)

Özdoğru (2021), öğretmenlerin çokkültürlü eğitim tutumlarının olumlu yönde artmasıyla mülteci öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade ettikleri ve daha iyi iletişim kurma çabasında oldukları gözlenmiştir.

Pehlivan (2014), öğretmenlerin çeşitli kültürel etkinliklere katılmasının çokkültürlü algının farkındalık boyutunu etkilemediğini ancak bilgi ve beceri boyutunu olumlu yönde etkilediğini bulgulanmıştır. Ayrıca geliri fazla öğretmenin kültürle daha az ilgilendiğini, aile geçmişinin çokkültürlü yeterlik algısında etkili olmadığını; onun yerine kişinin kendi geçmişi ve eğitim yaşantısının etkili olduğunu saptamıştır.

Öğretmenlerin sınıf içindeki çokkültürlüğü nasıl yönettiklerine dair yapılan bir diğer araştırmada; öğretmenlerin çokkültürlü sınıf ortamını yönetmek için genel ve özel yöntemlerin kullanılması, çokkültürlüğün doğal kabul edilerek insancıl ve evrensel anlatımlarla yönetilmesi veya çokkültürlülüğe hiç değinilmemesi gibi yolları tercih ettikleri bulgulanmıştır. (Nayır & Taşkın, 2020)

Kozikoğlu, Çavak'ın (2023) betimsel ve içerik analizi yöntemini kullanarak yaptıkları araştırmada öğretmenlerin tamamına yakını, çokkültürlü eğitimin yararlı olduğunu ancak bazı

sınırlılıklarının bulunduğunu, çokkültürlü eğitim ortamının öğretmeni farklı yöntem ve teknikler kullanmaya yönlendirdiğini bunun da öğretmenin kendisini geliştirmesine vesile olacağını, farklı kültürleri öğrenmenin öğrenci ile öğretmen arasındaki bağı güçlendireceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Farklı kültürden gelen öğrencilerin aileler ile iletişimde olmanın önemli olduğunu; bu öğrencilere, kendini özgürce ifade edebileceği fırsatların sağlandığını ve farklı yöntemlerle gözlem yapmanın yanında öğrenciyi tanıyan diğer öğretmenlerle bilgi alışverişinde bulduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında; katılımcıların tamamına yakını, eğitim sisteminin kültürel yapıları farklı öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kaldığını, aday öğretmenlikten başlayarak sürecin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini, bu sayede öğrencilerin eğitimine daha fazla katkıda bulunulabileceğini belirtmişlerdir.

Demirbay (2023), tarafından yürütülen araştırmada, kültürel zekânın biliş ve üstbiliş alt boyutu ile çok kültürlü eğitim tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını öte yandan motivasyon ve davranış alt boyutları ile çok kültürlü eğitim tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve buna ek olarak sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin çokkültürlü eğitime karşı olumlu tutuma sahip olduklarını bulgulamıştır.

İkizoğlu (2022), öğretmenlerin çokkültürlü algılarının farklı boyutlarda ele alındığı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada kültürel empati boyutu, en yüksek algıya sahip boyut olurken bunu, duygusal denge ve esneklik boyutunun takip ettiği görülmüştür. Çokkültürlü algının öğretmenin branşına göre sözel grubun lehine, öğretmenin cinsiyetine göre esneklik boyutunda erkekler lehine, daha yüksek çıkmıştır. Medeni duruma göre sosyal girişim, açıklık ve genel boyutta bekarlar lehine, yüksek çıkmıştır. Eğitim düzeylerine göre duygusal denge boyutunda lisansüstü eğitim mezunlarının ortalamalarının lisans mezunlarından daha yüksek oldukları tespit edilmiştir.

Kültüre duyarlı öğretim öz yeterlilikler söz konusu olduğunda ise ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ortaokulda görev yapan öğretmenlerden hem ölçeğin genelinde hem de bütün alt boyutlarda anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Soylu,Kaysılı, 2022)

Öğretmenlerin çokkültürlük algılarının ahlaki olgunluk, yargı ve kişilik özellikleri ile ilişkisi incelendiğinde ise kişilik özellikleri ve ahlaki yargılar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kişilik açısından, farklı deneyimlere açık olan, meraklı, açık görüşlü, düzenli, dikkatli, duyarlı, şefkatli, yardımsever, güvenilir, esnek ve plan dâhilinde hareket eden kişilerin çokkültürlü yeterlik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. (Başbay, Kağnıcı ve Başbay, 2018)

Öğretmen adayları üzerinde yapılan bir araştırmada ise öğretmen olabilme kriterleri değerlendirildiğinde; sosyal, girişimci, kültürel empati sahibi, esnek, açık ve duygularını

yönetebilen kişilerin genel olarak çokkültürlü eğitime yatkın olduğu ancak duygu yönetimi konusunda yetersiz kaldıkları görülmüştür. (Polat, 2009)

Öğretmenlerin çokkültürlü algısının yeterli düzeyde çıktığı bir araştırmada, kültürel çeşitliliğin çok olduğu yerde uzun süre kalan öğretmenlerin ise bu algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte demokratik tutuma sahip öğretmenlerin algılarının yüksek olduğu ancak kıdem arttıkça çokkültürlük algısının düştüğü ve son olarak lise öğretmenlerinin algılarının ortaokul ve ilkokul öğretmenlerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Başbay, Bulut, 2014) Benzer şekilde yapılan bir diğer araştırmada ise ortaokul öğretmenlerinin çokkültürlük algılarının ilkokul öğretmenlerinden yüksek olduğu saptanmıştır. (Siviş, 2019)

Öte yandan Eğitim Fakültelerindeki öğretim elemanları arasında yapılan bir araştırmada ise çokkültürlü yeterlik algılarının yüksek olduğu, kadın öğretim elemanlarının farkındalık ve beceri boyutunda algılarının daha yüksek olduğu, yurt dışı deneyimine sahip olanların da aynı şekilde algılarının yüksek olduğu saptanmıştır. (Başbay, Kağnıcı, Sarsar, 2013)

Başbay ve Bektaş (2009), çokkültürlülük bağlamında öğretim ortamı ve öğretmen yeterliliklerini irdeledikleri araştırmada çokkültürlü eğitimin kültürel zenginlikten güç aldığını farklı kültürel değerlerin bir problem değil zenginlik olarak kabul edildiği böyle öğrencilerin bulunduğu sınıf ortamlarının da farklı değerlerin tanınmasına yönelik öğretim ortamının sağlanması gerekliliğini belirtmişlerdir. Bunun için de öncelikle eğitim fakültelerinde çokkültürlü eğitime uygun öğretmen yetiştirilmesi gerekliliğini vurgulamışlardır.

Bu araştırmayı destekler şekilde İstanbul'da öğretmen adayları üzerinde yapılan bir araştırmada, çokkültürlü eğitim ile ilgili hiç ders almadıklarını belirten katılımcıların konu ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, çoğulcu düşünce ile çoğunlukçu düşünce arasındaki farkı bilmedikleri görülmüştür. Katılımcılar; demokrasi, insan hakları, sosyal adalet, kültürel eşitlik ile ilgili derslerin yetersiz olduğunu ve çok az bir kısmının farklı gruplara hitap edecek nitelik taşıdığını ve katılımcıların tamamı çokkültürlülük okuryazarlığı ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu ve bu derslerin müfredata eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. (Kaya, 2014)

Öğretmenlerin çokkültürlü eğitim ve ana dilde eğitim hakkındaki görüşleri araştırıldığında ise öğretmenlerin çokkültürlü eğitimi yalnızca ırk ve dil olarak ele aldıkları, anadilde eğitim sorusuna yaklaşık yarısının resmi dilden yana görüş bildirdiği ve ana dilin ayrımcılığa neden olacağı yönünde görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir. (Boydak Özan, Şengür, 2017)

Ankara'da bir meslek lisesinde yapılan araştırma ise öğretmenlerin özellikle cinsiyet ve siyasi görüş konusunda öğrencilere olan tutum ve davranışlara ilişkin desteğe ihtiyaçları

olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca bu öğretmenler kültürel farklılıkların sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini belirterek ortak özelliklerden hareketle öğrencilere yaklaştıklarını belirtmişlerdir (Yılmaz, 2020).

Karadağ (2015), Van, Bitlis ve Mardin’de öğretmenler üzerinde yaptığı bir araştırmada öğretmenlerin gözünden yöneticilerin çokkültürlü yeterlik algıları incelenmiş ve Mardin’de yaşayan okul müdürlerinin çokkültürlü yeterlik algılarının daha yüksek olduğu tespit etmiştir.

Karataş, Sezgin, & Yılmaz (2023), öğretmenlerin farklı kültürel değerlere sahip öğrencilerin varlıklarını önemsediklerini ve farklılıkları yönetebilme becerisine sahip olmanın önemini kavradıklarını saptamışlardır. Ayrıca sınıfında yabancı uyruklu öğrenci olan öğretmenlerin kültüre dayalı özyeterlik algısının düşük olduğunu ve yabancı dil öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek özyeterlilik algısına sahip olduğunu gözlemlemişlerdir.

Güner & Batı, (2024), öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algılarında cinsiyetin etkili olmadığını, özel okulda öğretmenlerin çokkültürlüğe daha aşina olduklarını, yaş arttıkça çok kültürlü algısını da arttırdığını ve ikamet yeri ile eğitim durumunun çokkültürlü yeterlik algısını etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumu, psikolojik belirti ve çokkültürlük algısının incelendiği bir diğer araştırmada ise çokkültürlü yeterlik algısındaki artışın yaşam doyumunu da artırdığı bunun yanında ÇKYÖ’nün farkındalık boyutunda olumsuz benlik algısı ve hostilete (düşmanlık ve öfke) belirtileri arttığında çokkültürlü yeterlik algısının düştüğü görülmüştür (Doğru, 2020).

Yurt dışında çokkültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

Çokkültürlü eğitimin nasıl olması gerektiği ile ilgili ise Banks ve arkadaşları (2001), dört yıl süren araştırma sürecinin ardından elde ettikleri veriler ışığında çokkültürlü eğitimin temel ilkelerini ortaya koymuşlardır. Bu ilkelere bazıları; öğretmenlerin farklı kültür ve etnik grupları tanıyabilmeleri için meslek gruplarının oluşturulması, her öğrenciye eşit ve adil eğitim hakkı sağlanması, müfredat dışındaki etkinliklere tüm öğrencilerin sağlanması, okulun öğrencilerin kendi kimliklerini açıklayabildikleri ve bunun kaygı ya da strese neden olmadığı bir yerin olması, öğretmenlerin ve yöneticilerin farklı kültürlere hitap edecek tekniklerle donatılması gerektiğini şeklinde belirtilmiştir.

Kültürler arası deneyime sahip olan öğretmenlerin ise müfredat seçimi, öğrenci yeteneklerini fark etme, ikinci bir dili öğrenme, öğretme stratejileri ve esnek olma konularında olumlu bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır. (Bryan ve Spargue, 1997)

Gorham (2001), Karışık etnik kökene sahip, kültürel olarak farklı öğrencilerle erken yaşta karşılaşan, çokkültürlü arkadaş grupları olan öğretmenlerin çokkültürlü eğitim konusunda kendilerini daha yetkin hissettiklerini saptamıştır.

Kanada'da yapılan bir araştırmada; farkındalık, bilgi ve beceri boyutlarında oluşan değerlendirmede kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden; ilkökul öğretmenlerinin ortaokul öğretmenlerinden, sanat öğretmenlerinin bilim öğretmenlerinden ve konu ile ilgili bir kurs ya da çalışmaya giden öğretmenlerin gitmeyenlerden daha fazla çokkültürlü yeterlilik algısına sahip olduğunu saptamıştır. (Leighton, 2009)

Benzer şekilde ilkökul öğretmenlerinin çokkültürlük bilgi ve yeterlilik boyutlarında kendilerini yeterli gördükleri ancak beceri boyutunda sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür. Konu ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin diğerlerinden önemli ölçüde farklılık gösterdiği de görülmüştür. (Alemu, 2017)

Perkins (2012), öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir araştırmada, hazırlanan ankete verilen cevaplara göre aday öğretmenlerin çeşitli öğrenci popülasyonlarına öğretmeye hazırlandıklarını, düşündüklerini, ancak yüz yüze görüşmeler yapıldığında, aday öğretmenlerin, ankette belirtilenlerin aksine, farklı öğrenci popülasyonlarına öğretmeye hazırlık konusunda kendilerini güvende hissetmediklerini ve bu durum aday öğretmenlerin pratik anlamda çokkültürlü eğitimde farkındalık, bilgi ve beceri kazanmaları için daha fazla fırsata ihtiyaç duyulduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Wright ve arkadaşları (2012), çokkültürlük yeterlik algısında konu ile ilgili alınan eğitimlerin ve deneyimin diğer değişkenlere göre daha büyük rol oynadığını belirtmişlerdir.

Pourdavood & Meng Yan (2020), 12 öğretmen üzerinde yaptıkları araştırmada çeşitlilik üzerine verilen bir dönemlik dersin bakış açıları ve uygulamalarına ilişkin dönüşümü açıklamaktadırlar. Veri kaynakları, katılımcı öğretmenlerin yaptıkları okumalar üzerine yazılı düşüncelerini, sınıf tartışmalarını ve etkinliklerini, bildiri sunumlarını, eğitmenin alan notlarını ve öğretmenlerin nihai uygulama bildirimlerini içermektedir. Çalışmanın bulguları, sınıf içi etkinliklerin ve tartışmaların öğretmenlere kim olduklarını eleştirel olarak yansıtma ve bakış açıları ve uygulamalarında değişiklik yapma fırsatları sağladığını göstermektedir. Ayrıca çalışma, eğitmen ve katılımcı öğretmenler tarafından bir pratik olarak belirlenen sınıf sosyal normlarının hayati rolünü tartışmaktadır. Bu adım, kültürler arası etkileşim ve bireysel dönüşüme yatkın şefkatli topluluklar oluşturmak için çok önemlidir ve bu da öğretme ve öğrenmenin yanı sıra okul reformunu yeniden düşünmek açısından sosyal adalet etkilerine sahiptir.

Araştırma Yöntem ve Teknikleri

Yöntem

Araştırmaya ait verilerin toplanması amacıyla araştırmanın yapısına uygun olan nicel araştırma yöntemlerinden olan ölçek tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek uygulaması için <https://docs.google.com/forms> sistemi kullanılmıştır. Ölçek katılımcılara Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi internet sayfası <https://konakram.meb.k12.tr/> ve okul idarecileri ve rehber öğretmenleri desteği ile öğretmenlere ulaştırılmıştır. Anketin giriş bölümünde katılımcılara çalışmanın amacı ile ilgili bilgi verilmiştir. Veri toplama süresi 12 Aralık 2023 tarihinde başlamış 26 Şubat 2024 tarihinde sonlandırılmıştır. Ölçme aracı olarak katılımcılara “Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği” ne ek olarak demografik bilgilere erişebilmek amacıyla hazırlanan sorular sorulmuştur. Elde edilen verilerin analizi aşamasında SPSS kullanılmıştır. SPSS ile yapılan analizlerde sıklık için frekans dağılımına bakılmış, verileri karşılaştırmak için ikili verilerde t testi, üç ve daha fazla gruplu verilerde tek yönlü ANOVA kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi hizmet bölgesi olan Konak ilçesinde bulunan resmi ve özel okullarda görev yapan 5228 öğretmen oluşturmaktadır. Konak ilçede çalışan psikolojik danışman/rehber öğretmen sayısı 245'tir. Okul psikolojik danışman/rehber öğretmenleri bu araştırmanın dışında tutulmuştur. Bu haliyle araştırmanın evreni 4983, örnekleme ise 589 öğretmenden oluşmaktadır. Tablo 1'de katılımcıların demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo1.
Katılımcı bilgileri

Gruplar		%
Cinsiyet	Kadın	77,4
	Erkek	22,6
Yaş	20-30	4,2
	31-40	26,5
	41-50	36,5
	51 ve üstü	32,8
Medeni Durum	Evli	70,5
	Bekar	29,5
Mesleki Kıdem	0-5	5,4
	6-10	11,7
	11-20	30,7
	20 ve üzeri	52,1
Okul Türü	Özel	9,0
	Resmi	91,0
Okul Kademesi	Okulöncesi	6,8
	İlkokul	35,8
	Ortaokul	19,0
	Lise	38,4
Branş	Okulöncesi	7,3
	Sınıf	30,2
	Branş	59,3
	Özel Eğitim	3,2

Tablo-1'e göre araştırma katılımcılarının %77,4'ü kadın, %22,6'sı erkektir. Katılımcılar ağırlıklı olarak 40 yaş üstü öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma katılımcılarının yarısından fazlası 20 yıl ve üzeri mesleki deneyim sahibidir. Öğretmenlerin %38,4'ü lisede çalışmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,3'ü branş öğretmenidir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplamada kullanılan ölçme aracı "Kişisel Bilgi Formu", "Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği" olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek için oluşturulan kişisel bilgi formu bölümünde yaş, medeni durum, cinsiyet, öğretmenlerin görev yaptıkları öğretim kademesi, mesleki kıdemleri, okul türü, öğretmenlerin branşı ve öğretmenlerin çalıştığı okulun çok kültürlü yapıya sahip olup olmadığına ilişkin sorular yer almıştır. Veri toplama için kullanılan Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği Başbay ve Kağnıcı (2011) tarafından öğretim elemanlarına yönelik olarak geliştirilmiştir. Beşli Likert tipi olarak hazırlanan ölçek farkındalık, bilgi ve beceri olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte, farkındalık boyutunda 16, bilgi boyutunda 9, beceri boyutunda ise 16 madde olmak üzere toplam 41 madde bulunmaktadır. Ölçekten elde edilecek en düşük puan 41, en yüksek puan ise 205'tir. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında bilgi boyutunda en düşük puan 9, en yüksek puan 45'tir. Beceri ve farkındalık boyutlarında ise en düşük puan 16, en yüksek puan

80'dir. Ölçekten alınan yüksek puan, öğretmenlerin çokkültürlü eğitimi uygulamada kendilerini yeterli algıladıklarını, öğrencilerinin ve kendi kültürleri hakkında bilgi sahibi olduklarını, ayrıca çokkültürlü eğitimi gerekli ve önemli gördüklerini ifade etmektedir. Düşük puan ise çokkültürlü eğitimde kendilerini yeterli algılamadıkları, çokkültürlü eğitim için olumlu tutuma sahip olmadıkları ve kültürel çeşitlilikle ilgili kendilerini yetersiz algıladıklarını ifade etmektedir. Araştırma Konak ilçesinde resmi ve özel okullarda her kademedeki çalışan öğretmenlerin algıladıkları çokkültürlü farkındalık, bilgi ve beceri düzeylerini ölçmeye yönelik tasarlanmıştır.

Bulgular

Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Verilerin İncelenmesi

“Okulunuzu çok kültürlü bir yapı olarak tanımlar mısınız?” sorusuna katılımcıların %86,6’sı “Evet” cevabını vermiştir. Katılımcılara uygulanan ölçek; farkındalık, bilgi ve beceri olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Bulgular kısmında ilk olarak farkındalık, bilgi ve beceri maddelerinin genel dağılımına yer verilmiştir. Sonraki adımda ise alt boyutlardan elde edilen ortalamalar ile katılımcı özellikleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği Farkındalık Boyutuna Ait Verilerin İncelenmesi

Farkındalık boyutu ölçekte 16 maddede ile sorgulanmıştır. Tablo2’de madde bazında katılım düzeylerine ve ortalamalarına yer verilmiştir. Maddeler değerlendirildiğinde;

- Katılımcıların yarısından fazlasının farklı kültürel değerlere özgü davranışları yadırgamadıkları ve farklı kültürel özelliklere sahip öğrencilerle karşılaşmayı rahatsız edici bulmadıkları,
- Katılımcıların %49,9’u farklılıkları değerli bulduğu, %44,3’ünün inanç veya yaşam biçimindeki çeşitliliği insan olmanın bir parçası olarak gördükleri,
- Farklı cinsel tercihlere hoşgörülü davranılması söz konusu olduğunda katılımcıların %27,2’sinin bu görüşe kesinlikle katıldığı, %9,8’nin bu görüşe kesinlikle katılmadığı
- %55,2’sinin bireylerin inançlarını seçme konusunda özgür olması gerektiğine inancı olduğu bulgulanmıştır.

Araştırma verilerine dayalı olarak öğretmenlerin farkındalık boyutunda kendilerini yeterli algıladıkları söylenebilir.

Tablo2.**Farkındalık boyutu ve alt maddelerine ait katılım düzeyleri ve ortalama**

Farkındalık boyutu	Katılım düzeyi (%)					Toplam ort
	tamamen katılıyor	katılıyor m	kısmen katılıyor	katılmıyor um	kesinlikle katılmıyor	
M1-Farklı kültürlerle has davranış, değer ve tutumları yadigarım	1,5	2,4	8,3	34,3	53,5	4,35
M2-Farklı kültürlerle mensup öğrencilerle iletişim halinde olmanın rahatsızlık verdiğini düşünürüm	0,7	1,0	6,1	31,9	60,3	4,50
M4-Her kültürün, korunması gereken bir saygınlığı olduğuna inanırım	45,7	37,0	10,5	2,5	4,2	4,17
M8-Her kültürün kendini geliştirebilmesi için desteklenmesi gerekliliğine inanırım	37,7	41,9	15,6	3,6	1,2	4,11
M9-Etnik farklılıkların dile getirilmesinden rahatsızlık duyarım	8,8	9,5	9,8	31,4	40,4	3,85
M10-Farklı cinsel tercihlere hoşgörülü davranılması gerektiğini düşünürüm.	27,2	29,9	22,2	10,9	9,8	3,53
M12-Bireylerin farklı inançlara sahip olmasını garipserim	0,3	1,2	1,4	35,0	62,1	4,57
M13-Benzer kültürel geçmişe sahip olan öğrencilerden oluşan bir sınıf ortamında ders vermeyi tercih ederim	5,4	13,1	29,4	32,3	19,9	3,48
M14-Farklı kültürlerin yaşatılması görüşünün altında art niyet ararım.	1,5	1,5	8,7	44,3	44,0	4,27
M15-Bizi değerli yapanın farklılıklarımız olduğuna inanırım	49,9	39,0	7,3	1,9	1,9	4,33
M16-Çokkültürlü eğitim ortamının oluşturulmasının toplumun parçalanmasına neden olacağına inanırım	2,5	4,9	14,8	40,9	36,8	4,04
M18-Farklı kültürleri tanımanın, farklı seçenekleri görmeye yardımcı olduğuna inanırım	34,8	46,0	16,0	2,0	1,2	4,11
M20- Değer, inanç veya yaşam biçimindeki çeşitliliğin, insan olmanın ayrılmaz bir parçası olduğunu düşünürüm	44,3	45,5	7,6	2,0	0,5	4,31
M21-Bireylerin inançlarını seçme konusunda özgür olması gerektiğine inanırım	55,2	37,7	4,4	1,7	1,0	4,44
M24-Her kültürün kendi değer ve normlarına göre değerlendirilmesi gerektiğine inanırım	28,0	45,8	20,0	4,6	1,5	3,92
M27-Öğrencilerimin kültürel açıdan birbirlerinden üstün ya da zayıf olmadıklarını düşünürüm	39,4	38,9	12,6	4,2	4,9	4,03

Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği Beceri Boyutuna Ait Veriler

Beceri boyutu ölçekte 16 maddede ile sorgulanmıştır. Tablo3'te madde bazında katılım düzeylerine ve ortalamalarına yer verilmiştir. Maddeler değerlendirildiğinde;

- Katılımcıların %24,6'sının öğrenme ve öğretme sürecini farklı kültürleri içerecek yapıda oluşturmaya özen gösterdiği, %24,8'inin yeni bilgilerin sunumunda kültürel özellikleri dikkate aldığı ve %37,7'sinin öğrencileri sınıf ortamında kendi kültürel

özelliklerini dile getirmesi için cesaretlendirdiği, %22,2'sinin ders işlerken farklı kültürlerden örnekler vermeye özen gösterdiği,

- Katılımcıların %7'si sınıf ortamında kendi kültürel kimliğini öğrencilerle paylaşmaktan kaçınıırken, %13,4'ünün sınıf ortamında farklı ideolojik görüşlerin dile getirilmesini engelleyici davrandığı bulgulanmıştır.

Araştırma verilerine dayalı olarak öğretmenlerin beceri boyutunda kendilerini yeterli algıladıkları söylenebilir.

Tablo3.

Beceri boyutu ve alt maddelerine ait katılım düzeyleri ve ortalama

Beceri boyutu	Katılım Düzeyi (%)					Toplam ort
	tamamen katılıyorum	katılıyorum	kısmen katılıyorum	katılmıyorum	kesinlikle katılmıyorum	
M3.Öğrenme ve öğretme sürecini farklı kültürleri içerecek yapıda oluşturmaya özen gösteririm.	24,6	45,2	20,0	7,0	3,2	3,80
M5.Sınıf ortamında yürütülen tartışmalarda kültürel farklılıkların ortaya çıkmasını engellerim.	14,6	20,4	14,9	27,3	22,8	3,23
M6.Yeni bilgileri öğrencilerimin kültürel özelliklerini dikkate alarak sunarım.	24,8	46,7	20,9	5,9	1,7	3,86
M7.Öğrencilerimi derste kendi kültürlerinden örnekler vermeleri için cesaretlendiririm.	37,7	45,5	12,6	2,5	1,7	4,14
M11.Sınıf ortamında farklı ideolojik görüşlerin dile getirilmesini engellerim.	13,4	21,1	26,0	21,6	18,0	3,09
M17.Eğitim ortamında kültürel farklılıkları dikkate alan programları desteklerim.	25,3	41,3	26,1	5,3	2,0	3,82
M19.Ders işlerken örneklerimi farklı kültürlerle yönelik vermeye özen gösteririm.	22,2	42,8	26,8	6,8	1,4	3,77
M22.Grup çalışmalarında farklı kültürlerden gelen bireylerin birlikte çalışmalarını desteklerim.	35,8	48,9	11,0	2,9	1,4	4,14
M23. Farklı etnik kökene sahip öğrencilerimin düşüncelerini ifade etmeleri için ortam yaratırım	32,6	48,0	16,1	2,5	0,7	4,09
M25.Kendi kültürel geçmişimi sorgularım.	14,6	35,0	23,9	17,7	8,8	3,28
M26.Çok kültürlü bir eğitim ortamını desteklerim.	29,0	41,1	24,8	3,4	1,7	3,92
M28.İçinde bulunduğum grubun kültürel dinamiklerini öğrenmeye özen gösteririm.	32,9	52,5	12,6	1,5	0,5	4,15
M31.Derslerimde öğrencilerimin değer yargılarını dikkate almaya çalışırım.	33,8	53,1	10,5	1,7	0,8	4,17
M33.Öğrencilerin kendi kültürel değerlerini sınıf ortamına taşımalarını sağlarım	12,6	34,5	41,9	9,3	1,7	3,46
M34.Sınıf ortamında kendi kültürel kimliğimi öğrencilerimle paylaşmaktan kaçınıırım	7,1	12,4	24,1	36,8	19,5	3,49
M38. Öğrencilerimin kültürleri hakkında bilgi sahibi olarak öğretimi yeniden tasarlarım.	11,5	35,7	41,3	10,2	1,4	3,45

Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği Bilgi Boyutuna Ait Veriler

Bilgi boyutu ölçekte 9 maddede ile sorgulanmıştır. Tablo 4'te madde bazında katılım düzeylerine ve ortalamalarına yer verilmiştir. Maddeler değerlendirildiğinde;

Katılımcıların %17,7'sinin öğrencilerin kültürel özellikleri ve farklı cinsel yönelimler konusunda, %15,6'sının farklı etnik kökenler hakkında bilgi sahibi oldukları ve %16,1'nin öğrencilerin düşüncelerindeki farklılığı araştırmaya motive oldukları bulgulanmıştır.

Tablo4.

Bilgi boyutu ve alt maddelerine ait katılım düzeyleri ve ortalama

Bilgi Boyutu	Katılım Düzeyi (%)					Toplam ort
	Tamamen katılıyorum	katılıyorum	kısmen katılıyorum	katılmıyorum	kesinlikle katılmıyorum	
M29. Öğrencilerimin kültürel özellikleri hakkında bilgi sahibiyim.	17,7	49,9	29,5	2,0	0,8	3,81
M30.Farklı cinsel yönelimler konusunda bilgi sahibiyim.	17,7	42,6	31,2	7,0	1,5	3,67
M32.Türkiye'deki etnik kökenler hakkında bilgi sahibiyim.	15,6	46,3	35,0	2,2	0,8	3,73
M35.Farklı kültürleri tanımak için araştırmalar yaparım	21,1	41,6	31,4	4,9	1,0	3,76
M36. Kültürel kökenim hakkında bilgi sahibiyim.	37,0	47,2	12,4	2,2	1,2	4,16
M37. Farklı kültürlere mensup öğrencilere nasıl yaklaşılması gerektiğini bilirim	15,8	48,9	31,7	2,7	0,8	3,76
M39. Farklı dini inançlar hakkında bilgi sahibiyim.	19,7	48,6	28,2	2,7	0,8	3,83
M40. Farklı ideolojik görüşlerin temel dayanaklarını araştırırım.	14,1	37,0	39,2	8,3	1,4	3,54
M41. Öğrencilerimin düşüncelerindeki farklılıkların altındaki nedenleri araştırırım.	16,1	40,7	31,6	9,2	2,4	3,59

Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Ölçek Boyutunda İncelenmesi

Bu bölümde çokkültürlü yeterlik algıları ölçeğine ait genel ortalamalara ve en yüksek – en düşük puan düzeylerine yer verilmiştir. (Tablo5) Veriler incelendiğinde;

- Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeğinden toplamda en düşük 41, en yüksek 205 puan alınabilmektedir. Araştırma katılımcılarının en düşük ölçek toplam puanı 81, en yüksek ölçek toplam puanı 205'tir.
- Konak ilçesinde görev yapan öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği farkındalık boyutu puanlarının ortalaması 66, bilgi boyutunun puanlarının ortalaması

33,8 ve beceri boyutundan alınan puanlarının ortalaması 59,9 bulunmuştur. Çokkültürlü yeterlik algıları ölçeğinden alınan toplam sonuçların ortalaması 159,9'dur.

Tablo 5.

Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği toplam sonuç ve alt boyutlarına ait genel veriler

Madde	Puan		Art ort Ortalama
	En yüksek	En düşük	
Çokkültürlü Yeterlik Algıları Ölçeği (41-205)	205	81	159,9
Alt boyut			
Farkındalık Boyutu (16-80)	80	32	66
Beceri Boyutu (16-80)	80	28	59,9
Bilgi Boyutu (9-45)	45	9	33,8

Öğretmenlerin toplamda ve alt boyutlardan elde ettikleri aritmetik ortalama, minimum ve maksimum puan değerlerine bakıldığında çokkültürlük açısından kendilerini yeterli olarak algıladıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu bölümde Çokkültürlü Yeterlik Algısı Ölçeğinin alt ölçeklerinden alınan puanların kişisel bilgi formunda yer alan öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, okul türü ve çalıştıkları okulun çok kültürlü bir yapıya sahip olup olmadığına ilişkin görüşlerine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Veriler değerlendirildiğinde;

- Konak İlçesinde çalışan öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı ve çalıştıkları okulun çok kültürlü bir yapıya sahip olup olmadığına ilişkin görüşlerine göre ölçeğin üç alt boyutunda da anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Öğretmenlerin medeni durumu söz konusu olduğunda ise:
- Bilgi boyutundan alınan puanlar, medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t: -2,1, df: 587, p: ,030, p<0,05). Bilgi boyutunda; bekar öğretmenlerin algılanan çokkültürlü bilgi düzey ortalamaları (3,8), evli öğretmenlerden (3,7) daha yüksektir (Tablo 6). Farkındalık boyutundan alınan puanların medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir (t: -2,8, df: 587, p: ,005, p<0,05). Farkındalık boyutunda bekar öğretmenlerin algılanan çokkültürlü bilgi düzey ortalamaları (4,2) evli öğretmenlerden (4,09) daha yüksektir. Beceri boyutundan alınan puanların medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir (t: -1,8, df: 587, p: ,062, p>0,05).

- Öğretmenlerin çalıştığı okul türü söz konusu olduğunda (Tablo 7),

Beceri boyutundan alınan puanların çalışılan okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. (t: -3,2, df: 587, p: ,001, p<0,05) Beceri boyutunda özel okullarda çalışan öğretmenlerin algılanan çokkültürlü beceri düzey ortalamaları (3,9) kamuda çalışan öğretmenlerden (3,7) daha yüksektir. Farkındalık boyutundan alınan puanların çalışılan okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. (t: -4,3df: 587, p: ,001, p<0,05). Farkındalık boyutunda özel okullarda çalışan öğretmenlerin algılanan çokkültürlü farkındalık düzey ortalamaları (4,4) kamuda çalışan öğretmenlerden (4,1) daha yüksektir. Bilgi boyutundan alınan puanlar, çalışılan okul türüne göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. (t: -1,6, df: 587, p: ,095, p>0,05).

Tablo 6.

Çokkültürlü yeterlik algısı alt ölçek değerlendirmesi ile medeni durum arasındaki ilişki (t test)

Değişkenler	Medeni durum	N	Ort.	Ss	t testi		
					t	df	p
Bilgi	Evli	415	3,7	,62	-2,1	587	,030
	Bekar	174	3,8	,55			
Beceri	Evli	415	3,7	,57	-1,8	587	,062
	Bekar	174	3,8	,51			
Farkındalık	Evli	415	4,09	,52	-2,8	587	,005
	Bekar	174	4,2	,49			

Tablo 7.

Çokkültürlü yeterlik algısı alt ölçek değerlendirmesi ile okul türü arasındaki ilişki (t test)

Değişkenler	Okul türü	N	Ort.	Ss	t testi		
					t	df	p
Bilgi	Resmi	536	3,7	,61	-1,6	587	,095
	Özel	53	3,8	,52			
Beceri	Resmi	536	3,7	,55	-3,2	587	,001
	Özel	53	3,9	,54			
Farkındalık	Resmi	536	4,1	,52	-4,3	587	,000
	Özel	53	4,4	,44			

Bu bölümde Çokkültürlü Yeterlik Algısı ölçeğinin alt ölçeklerinden alınan puanların kişisel bilgi formunda yer alan öğretmenlerin çalıştığı okul kademesi, branşı, yaşı ve mesleki kıdemine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Veriler değerlendirildiğinde;

- Konak İlçesinde çalışan öğretmenlerin yaş ve mesleki kıdemlerine göre ölçeğin üç alt boyutunda anlamlı fark bulunmamıştır.
- Öğretmenlerin çalıştığı okul kademesi söz konusu olduğunda beceri boyutundan alınan puanlar okul kademesine göre anlamlı farklılık göstermektedir. (F:4,579, p: 009, p<0,05) Farkın kaynağını tespit etmeye yönelik yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; okul öncesi kademesinde çalışan öğretmenlerin algılanan çokkültürlü beceri düzeylerinin (3,94), ortaokul ve (3,66) lisede çalışan öğretmenlere (3,68) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Okul öncesi kademesi beceri boyutundan alınan puanlar, ortaokul ve lise kademelerine göre yüksek çıkmıştır (Tablo 8). Ortaokul söz konusu olduğunda aralarındaki ortalama fark 0,27946'dır. Lise söz konusu olduğunda ise aralarındaki ortalama fark 0,26048'dir. Ortaokul ve lise kademelerinde anlamlılık düzeyi 0,05'in altındadır.
- Öğretmenlerin branşı söz konusu olduğunda; beceri boyutundan alınan puanların anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir (p<0,05). Beceri boyutunda hangi branşa göre farklılık gösterdiğini tespit etmek için grupların katılımcı sayıları arasında farkın büyük olması nedeniyle Games Havel testi kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Games Havel testi sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin algılanan çokkültürlü beceri düzeylerinin (3,97) branş öğretmenlerine (3,69) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 9). Okul öncesi öğretmenlerinin beceri boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olması farkın kaynağını oluşturmuştur. Aralarındaki ortalama farkı 0,27486'dır ve anlamlılık düzeyi 0,05'in altındadır.

Tablo 8.
Beceri alt ölçek değerlendirmesi ile çalışılan kademe arasındaki ilişki (Anova test)

	Beceri boyutu	N	Ort.	Ss	F	p	Farkın kaynağı
Kademe	Okul öncesi	40	3,94	,48	4,579	,004	Okulöncesi ile ortaokul-lise arasında fark
	İlkokul	211	3,81	,56			
	Ortaokul	112	3,66	,53			
	Lise	226	3,68	,55			

Tablo 9.
Beceri alt ölçek değerlendirilmesi ile branş arasındaki ilişki (Anova testi)

Beceri boyutu	N	Ort.	Ss	F	p	Farkın kaynağı
Okul öncesi	43	3,97	0,50061			
Sınıf						
Öğretmeni	178	3,77	,56			
Branş Öğret	349	3,69	0,55766	3,870	,009	Okulöncesi öğretmenliği ile branş öğretmenliği arasında fark
Özel eğitim öğretmeni	19	3,88	,54			

SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

Araştırma verilerine dayalı olarak öğretmenler, çokkültürlü yeterliklerini ve ölçeğin alt boyutları olan farkındalık, bilgi, beceri başlıklarında kendilerini “yeterli” görmektedirler. Benzer şekilde Doğan, vd (2023), Akman (2019) Karadeniz, (2021) öğretmenlerin orta düzeyde, Ünal ve Kınır (2022), sınıf öğretmenlerinin kendilerini yüksek düzeyde yeterli gördükleri belirlemişlerdir.

Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında ise öğretmenlerin kendilerini en yeterli gördükleri boyutun farkındalık olduğu, bunu beceri ve bilgi boyutunun izlediği görülmüştür. Alemu (2017), tarafından yürütülen araştırmada ise öğretmenlerin bilgi boyutunda kendilerini yeterli gördükleri bulgulanmıştır. Aynı araştırmada öğretmenlerin beceri boyutunda kendilerini yeterli görmedikleri ancak eğitim aldıklarında yeterlik algılarının yükseldiği belirtilmiştir.

Yürüttüğümüz araştırmada cinsiyet ile öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Alan yazında cinsiyet ve çokkültürlük algısı arasındaki ilişkinin konu edildiği araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Güney, Batı (2024), Doğru (2020), cinsiyetin çok kültürlü yeterlik algısında etkili olmadığını gösterirken, Doğan, vd, (2023) kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha yüksek algıya sahip olduğunu, benzer şekilde Başbay, Kağnıcı, Sarsar, (2013), eğitim fakültelerindeki öğretim üyeleri ile yürüttüğü çalışmada kadın öğretim üyelerinin erkeklere oranla daha yüksek yeterlik algısına sahip olduğunu öte yandan Karadeniz (2021), çok büyük fark olmamakla birlikte erkek öğretmenlerin daha yüksek yeterlik algısına sahip olduklarını bulgulanmıştır.

Bu araştırmada mesleki kıdemin çokkültürlü yeterlik algısında bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır. Alan yazında mesleki kıdem ve çokkültürlük algısı arasındaki ilişkinin konu edildiği araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Ünal ve Kınır, 2022; Doğru, 2020 tarafından yapılan araştırmalar bu bulguyu desteklemektedir. Doğan, vd, (2023), öğretmenlerin

kıdem aldıkça farkındalık boyutundaki yeterlilik algılarında azalma olduğu, Wright vd., (2012), 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin diğerlerine oranla yeterlik algısının daha yüksek olduğu, Karadeniz (2021) ise öğretmenlerin kıdemleri ile çokkültürlü bilgi ve beceri düzeyi yeterlik algıları anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

Bu araştırmada öğretmen yaşının çokkültürlü yeterlik algısı üzerinde bir etkisinin görülmediği saptanmıştır. Güney, Batı (2024) tarafından yürütülen çalışmada ise öğretmenin yaş aldıkça yeterlik algısının da arttığını bulgulamıştır.

Bu araştırmada, medeni durum çerçevesinde beceri ve farkındalık boyutunda bekar öğretmenlerin, evli öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde İkizoğlu (2022), çok kültürlü yeterlik algılarının çeşitli boyutlarla ile ölçüldüğü araştırmasında; sosyal girişim ve açıklık boyutlarında bekar öğretmenlerin, evli öğretmenlere göre daha yüksek algıları olduğu sonucuna varmıştır.

Bu araştırmada, öğretmenlerin ÇYAÖ'nün bilgi ve farkındalık boyutlarında kademeye göre anlamlı bir sonuç bulunmazken, ÇYAÖ'nün beceri boyutunda okul öncesi kademesi lehine bir farklılık bulunmuştur. Daha açık bir ifade ile okulöncesi eğitim kademesinde görev yapan öğretmenlerin kendilerini ölççeğin beceri boyutunda daha yüksek algıladıkları bulunmuştur.

Öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algıları branşa göre incelendiğinde; beceri boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin, branş öğretmenlerine göre kendilerini daha yeterli algıladıkları sonucu bulunmuştur. Alan yazında öğretmenlerin branş ve çok kültürlük algısı arasındaki ilişkinin konu edildiği araştırmalarda farklı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Demiray (2023), sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerinden daha yüksek bir algıya sahip olduklarını gözlemlemiştir. Karataş, Sezgin, & Yılmaz, (2023), ise yabancı dil öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerinden daha yüksek algıya sahip olduklarını, Soylu, Kaysılı (2021), ilkokul öğretmenlerinin, ortaokul öğretmenlerine göre daha fazla kültüre duyarlı olduğunu, Tersiyönde Siviş (2019), ortaokul öğretmenlerinin ilkokul öğretmenlerine göre daha yüksek algıya sahip olduğunu, Başbay, Bulut (2014), ise lise öğretmenlerinin ortaokul ve ilkokul öğretmenlerine göre daha yüksek algıya sahip olduğunu, Leighton (2009), ilkokul öğretmenlerinin ortaokul öğretmenlerinden, sanat öğretmenlerinin, bilim öğretmenlerinden ve konu ile ilgili kurs yada çalışmaya giden öğretmenlerin gitmeyenlerden daha yüksek algıya sahip olduğunu gözlemlemişlerdir.

Bu araştırmada okul türü söz konusu olduğunda; özel okulda çalışan öğretmenlerin beceri ve farkındalık boyutunda resmi okullarda çalışan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli algıladıkları bulunmuştur. Benzer şekilde Güney ve Batı (2024), özel okulda çalışan öğretmenlerin yeterlik algısının daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Sonuç olarak, Konak İlçesindeki öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algıları yüksek düzeyde yeterli algıladıkları ortaya çıkmıştır. Dolapçı ve Kavgacı (2020), Öğretmenlerin çok kültürlü özyeterlik algısı alt boyutları olan etkinlik tasarlama ve farklılıkları anlamaya yönelik özyeterlik boyutlarında hizmet içi eğitim alma değişkeninin çokkültürlü özyeterlik algısını olumlu yönde etkilediğini saptamıştır. Pek çok üniversitede de çokkültürlü eğitim dersinin müfredat programına alınması ve henüz aday öğretmenlik aşamasında öğretmenlerin çokkültürlü eğitimle ilgili bilgi sahibi olmalarının sağlanması olumlu gelişmeler arasında sayılmakla birlikte konu, çokkültürlü eğitimde öğretmen yeterlikleri olduğunda öğretmenin kişilik yapısı önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Kişilik özelliği olarak farklı deneyimlere açık, meraklı, açık görüşlü, düzenli, dikkatli, duyarlı, şefkatli, yardımsever, güvenilir, esnek ve plan dahilinde hareket eden öğretmenlerin, çok kültürlü yeterlik algılarının da yüksek olduğu (Başbay, Kağnıcı ve Başbay, 2018), benzer şekilde demokratik tutuma sahip olmanın; (Başbay, Bulut 2014), sosyal girişimci, kültürel empati sahibi, esnek, açık ve duygularını yönetebilen öğretmenlerin (Polat,2009, Ünal ve Kınır, 2022), çokkültürlü eğitime daha yatkın oldukları söylenebilir. Bununla beraber Çokkültürlü öğretmen yeterliğini etkileyen faktörler arasında öğretmenin ailesinden gelen bilgi, deneyimden çok kendi deneyim ve eğitim yaşantısının etkili olduğu (Pehlivan,2014) ve bununla bağlantılı olarak çok kültürlü bir yerde uzun süre kalan öğretmenlerin algılarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. (Başbay, Bulut 2014)

Son söz olarak herhangi bir sosyal bağlamda karşılaşılan çeşitlilik teorik olarak sınırsızdır ancak konu eğitim olduğunda kritik öneme sahip çeşitlilik biçimleri vardır. Tüm öğrenciler için daha çeşitli, kapsayıcı, adil ve eşit bir eğitim deneyimi yaratmayı ve sürdürmeyi taahhüt edenler için ırk çeşitliliği, kültürel / etnik çeşitlilik, dini çeşitlilik, cinsiyet çeşitliliği, cinsel yönelim, sosyoekonomik statü ve çeşitli yetenekler / engellerin dikkatli bir şekilde analiz edilip eğitim sisteminin bu yönde yapılandırılması gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Çokkültürlü eğitim ve öğretmenden söz edebilmek için öğrenci algılarının da tespit edilebileceği farklı araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akman, Y. (2020). Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumları ile çokkültürlü eğitim algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 247-262.
- Alemu, Y. (2017). Exploring primary school teachers' multicultural competence and its correlates. *African Educational Research Journal*. Vol. 5(3), pp. 194-199, August 2017.
- Banks, J.A., Cookson, P., Gay, G., Hawley, W.D., Irvine, J.J., Nieto, S., et al. (2001). Diversity within unity: Essential principles for teaching and learning in a multicultural society.
- Başbay, A. Kağnıcı, D.Y. (2011). Çokkültürlü yeterlik algıları ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Bilim* 2011, Cilt 36, Sayı 161.
- Başbay, A. Kağnıcı, D.Y., Başbay, M. (2018). Öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algıları ile ahlaki olgunluk/yargı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 2018; 17(3): pp. 1150-1167. *İlköğretim Online*, 2018; 17(3): s.1150-1167.
- Başbay, Alper ve Bektaş, Yelda (2009). Çokkültürlülük bağlamında öğretim ortamı ve öğretmen yeterlilikleri. *Eğitim ve Bilim* 2009, Vol.34 No:152
- Başbay, A., Kağnıcı, Y., Sarsar, F. (2013). Eğitim Fakültelerinde Görev Yapmakta Olan Öğretim Elemanlarının Çokkültürlü Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8(3), s.47-60.
- Boydak Özcan, M.; Şengür, D. (2017). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitim ve anadilde eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi The Journal of International Social Sciences* Cilt: 27, Sayı: 2, Sayfa: 113-121.
- Bryan, S.L., & Sprague, M.M. (1997). The effect of overseas internships on early teaching experiences. *The Clearing House*, 70(4). 199-201. <https://www.tandfonline.com/>
- Demirbay, A. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Sınıf Öğretmenleri, Kültürel Zekâ, Çokkültürlü Eğitim The Relationship Between Multiculturality-Oriented Educational Attitudes and Cultural Intelligence of Primary School Teachers and Social Sciences Teachers Teaching at Primary and Secondary Schools. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 50-61.
- Dolapçı, E., & Kavgacı, H. (2020). Öğretmenlerin Çok Kültürlü Özyeterlik Algısı ve Okul İklimi ile Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 52(52), 687-706. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.669692>

Doğan, B., Durak, F., Karamanlı, T., Őencan, U., & Karamanlı, D. (2023). Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sosyal, Beřerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(9), 1135-1152.

Doğru, Ayřegöl (2020). İlkokul Öğretmenlerinde Çokkültürlü Yeterlik Algıları, Yaşam Doyumu ve Psikopatolojinin İncelenmesi.

Ensaroğlu, Y. (2001) Modernleřme Sürecinde Çokkültürlülük. (s.85-87)

Ergin, D. Y., & Ermeđan, B. (2011). Çok kültürlülük ve sosyal uyum. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications (s. 1754-1761). Antalya: Siyasal Kitabevi.

Gay, G. (2002). Preparing for culturally responsive teaching. *Journal of Teacher Education*, 53(2), 106-116. <https://doi.org/10.1177/0022487102053002003>

Gorham, E. (2001). Multicultural teaching competence as perceived by elementary school teachers. Virginia Polytechnic Institute and State University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor Of Education

Güner, E. G., & Batı, K. (2024). Investigation of Turkish Science Teachers' Perceptions and Competencies Towards Multicultural Education. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 22-50. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.1332443>

İkizoğlu, S. (2022). Öğretmenlerin Çokkültürlülüğe İlişkin Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Denizli. Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kağnıcı, D.Y. (2019). Kültür ve psikolojik danışma. Pegem Akademi, 2. Baskı. Ankara

Karadeniz, S. (2021). Çok Kültürlü Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çokkültürlülük Algılarını Etkileyen Etkenler Nelerdir. Yüksek Lisans Tezi. Denizli. Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Karataş, K., Sezgin, E., & Yılmaz, E. (2023). Kültürel Değerlere Duyarlı Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, - (68), 27-48. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1159378>

Kozikoğlu, İ., & Dilek, G. (2023). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Görüş, Deneyim ve Uygulamaları. *Asya Studies*, 7(24), 27-42.

Kymlicka, W. (1998) Çokkültürlü Vatandaşlık, (Çev. A. Yılmaz), Ayrıntı Yayınları. İstanbul

Leighton, L. (2009). Teachers' perceptions of their cultural competencies: an investigation in the relationships among teacher characteristics and cultural competence. Mount Saint Vincent University. A thesis submitted to the Department of Education in partial fulfillment of the requirements for the degree of Masters of Arts in School Psychology

Muñiz, J. (2020). Culturally responsive teaching: A Reflection Guide. <https://www.newamerica.org/educationpolicy/policy-papers/culturally-responsive-teaching-competencies/>

Nayır, F., & Taşkın, P. (2020). Sınıf İçindeki Çokkültürlülüğün Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 53(2), 457-480.

Özbilen, F. M., Canbulat, T., & Hamurcu, H. (2020). Öğretmenlerin çokkültürlülük algıları ile sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(4), 1867-1881.

Özdoğru, A. A., Dolu, F. N., Akan, A., & Aldemir, S. (2021). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime ve mülteci öğrencilere yönelik tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 111-122.

Özensel, E. (2013). Doğu toplumlarında ve Türkiye'de birlikte yaşama arayışı: çokkültürlülük mü? Yoksa yeni bir model mi? *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)* Cilt/Volume: 8, Sayı/Number: 3, Yıl/Year: 2013.

Pehlivan, H. (2014). Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Sosyo-Ekonomik Statüleri Açısından İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (38), 95-111.

Perkins, R. M. (2012). The multicultural awareness, knowledge, skills and attitudes of prospective teachers: A quantitative and heuristic phenomenological study. Phd Thesis. University of Missouri-Kansas

Sarac, S., & Ogelman, H. G. Çokkültürlü Eğitim İçin Öğretmen Yeterlikleri. *International Primary Education Research Journal*, 7(3), 139-151.

Say, Ö. (2017). Çokkültürlülük kavramı ve anlamın çokluğu. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 29-39.

Sezgin, E. (2023). Öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı sınıf yönetimi öz yeterlik algılarının incelenmesi (Master's thesis, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi).13numero

Siviş, S. (2019). Öğretmenlerin eğitimde çokkültürlülük üzerine algılarının değerlendirilmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi

Soylu, A., & Kaysılı, A. (2022). Öğretmenlerin Kültürel Açıdan Duyarlı Öğretim Öz Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi: Bir Uyarılma ve Uygulama Çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 55(55), 1-30.

Ünal, S. D., & Kınır, S. (2022). Sınıf Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Journal of History School*, 15(LVII), 1124-1151.

Vance, L. A. (2023). Multicultural education: Transforming instruction through an anti-bias framework. In *Handbook of research on race, culture, and student achievement* (pp. 18-43). IGI Global.

Yılmaz, F.G. (2020). Çokkültürlü eğitime ilişkin öğretmen algıları. *Millî Eğitim*. Cilt: 49. Sayı: 226, (291-321)

Wright, J. B. Filter, K. J. Nolan, J. D., Sifers S. (2012). School psychologists' Self-perceptions of multicultural Competence: the relevance of Experience and training. *Trainers' Forum: Journal of the Trainer's of School Psychologists*